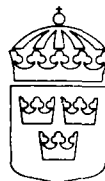

Socialutskottets betänkande

1986/87:33

om ersättning enligt avtal om läkarutbildning och forskning m. m. (prop. 1986/87:104 och prop. 1986/87:144)

SoU
1986/87:33

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag till medelsanvisning för bidrag till undervisningssjukhus m. m. Vidare behandlas ett regeringsförslag om överenskommelse angående statlig driftersättning för åren 1987–1989 för läkarutbildning och forskning, m. m.

I anslutning till propositionsförslagen behandlas *dels* en motion (m) om avveckling av nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad (NUU), *dels* en med anledning av proposition 1986/87:104 väckt motion (m) om läkarutbildningen i Umeå.

Utskottet tillstyrker propositionsförslagen med viss justering av anslagsbeloppet och avstyrker motionerna. Utskottets m-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslagen.

FEMTE HUVUDTITELN

Propositioner

Proposition 1986/87:104

Regeringen har i proposition 1986/87:104 om bidrag till undervisningssjukhus m. m. föreslagit riksdagen att till Bidrag till undervisningssjukhus m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 1 052 000 000 kr.

Proposition 1986/87:144

Regeringen har i proposition 1986/87:144 om överenskommelse om statlig driftersättning för läkarutbildning och forskning, m. m. föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet anfört ikläda staten den ekonomiska förpliktelsen att betala ut de belopp som följer av överenskommelsen om statlig driftersättning för åren 1987–1989 för läkarutbildning och forskning, m. m.

Motioner

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1987

I motion 1986/87:So460 av Rune Rydén m. fl. (m) hemställs att riksdagen

som sin mening ger regeringen till känna att nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad (NUU) snarast skall avvecklas och att de medel som i dag fördelas av nämnden i stället fördelas enligt de principer som anges i motionen.

Motion väckt med anledning av proposition 1986/87:104

I motion 1986/87:So130 av Hans Dau (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om läkarutbildningen i Umeå.

Utskottet

Överenskommelse om statlig driftersättning för läkarutbildning och forskning, m. m.

För att kunna bedriva klinisk medicinsk forskning och läkarutbildning utnyttjar staten sjukvårdsorganisationen hos vissa sjukvårdshuvudmän. Systemet förutsätter och ger till resultat en långt gående samordning av sjukvård, forskning och utbildning. Staten betalar till de berörda sjukvårdshuvudmännen ersättningar, som avses svara mot de merkostnader dessa åsamkas genom att utbildning och forskning bedrivs tillsammans med sjukvård. Dessa ersättningar är dels driftersättning, dels investeringsersättning. Grundprincipen är i båda fallen att bidragen förs samman med huvudmännens resurser utan något avtalsvillkor om specialdestinering.

Nu gällande avtal mellan staten och vissa sjukvårdshuvudmän om samarbete om läkarutbildning och forskning träffades i april 1984 och gäller tills vidare med viss uppsägningsrätt. Vidare skall på grundval av samarbetsavtalet träffas särskilda avtal med lokalt anpassade bestämmelser för samarbetet. De närmare villkoren för samarbetet framgår av proposition 1984/85:28 om uppgörelse med avtalsreglering för samarbete om läkarutbildning och forskning (SoU 1984/85:7, rskr. 69), vari bl. a. samarbetsavtalet och de särskilda lokala avtalen har tagits in.

Statens förhandlingsnämnd (SFN) har i en uppgörelse den 17 mars 1987 – under förbehåll av godkännande av regeringen och berörda sjukvårdshuvudmän – träffat överenskommelse med berörda landstingskommuner och kommuner om driftersättning för åren 1987–1989 för läkarutbildning och forskning, m. m. Överenskommelsen framgår av protokoll, fört vid förhandlingar den 17 mars 1987 mellan SFN och företrädare för vissa landstingskommuner/kommuner. I en bilaga till protokollet anges ändringar i de särskilda avtalen den 26 april 1984 om läkarutbildning och forskning i Stockholm, Linköping, Umeå och Göteborg.

Enligt den träffade överenskommelsen kompletteras samarbetsavtalet med vissa bestämmelser beträffande förslag om förening av tjänst som professor inom medicinskt kliniskt ämnesområde med landstingskommunal tjänst. Vidare skall fr. o. m. år 1987 investeringsersättning enligt samarbetsavtalet inte utgå för investeringar, som avser hälso- och sjukvårdsverksamhet inom långtidssjukvård, psykiatri, missbrukarvård, barnhabilitering eller

barn- och ungdomspsykiatri. Vissa förändringar genomförs, som framgår ovan, också i de ortsvisa särskilda avtalen. Samarbetsavtalet skall gälla åtminstone t. o. m. år 1989. Enligt överenskommelsen skall utgå 916 milj. kr. för år 1987, 932 milj. kr. för år 1988 och 949 milj. kr. för år 1989. Beloppen för åren 1988 och 1989 kan justeras om forskningsorganisationen förändras under avtalsperioden.

Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas ikläda staten den ekonomiska förpliktelse som följer av avtalet.

Medelsanvisningen

Från anslaget Bidrag till undervisningssjukhus m. m. utgår drift- och investeringsersättningar till huvudmännen för undervisningssjukhusen enligt det avtal om samarbete om läkarutbildning och forskning, m. m. som behandlats i det föregående.

Från anslaget utgår också drift- och investeringsersättning till Västerbottens läns landstingskommun enligt avtal om samarbete om tandläkarutbildning och forskning i Umeå och om ekonomisk reglering i samband med ändrat huvudmannaskap för tandvården vid universitetet i Umeå (prop. 1985/86:68, UbU 9, rskr. 111).

Riksdagen fattade våren 1979 ett principbeslut om att den tandvård som staten bedriver i anslutning till tandläkarutbildning och odontologisk forskning skulle föras över till landstingskommunalt/kommunalt huvudmannaskap (prop. 1978/79:41, UbU 23, rskr. 205). Efter bemyndigande av riksdagen (prop. 1985/86:68, UbU 9, rskr. 111) har regeringen godkänt en uppgörelse som innebär att Västerbottens läns landstingskommun den 1 januari 1987 övertar huvudmannaskapet för tandvården vid universitetet i Umeå. Under förevarande anslag beräknas medel för de drift- och investeringsersättningar som enligt uppgörelsen skall utgå till landstingskommunen.

Från anslaget utgår också övergångsbidrag till Uppsala läns landstingskommun med anledning av att landstingskommunen övertagit huvudmannaskapet för Akademiska sjukhuset i Uppsala (prop. 1981/82:145, SoU 40, rskr. 267). Detsamma gäller bidrag till Een-Holmgren Ortopediska AB för driften av ett protesforskningslaboratorium vid Karolinska sjukhuset. Detta bidrag har sagts upp och upphör efter år 1987 (jfr utskottets betänkande SoU 1986/87:24 s. 2 f.).

Från anslaget utgår även investeringsersättningar för hela den verkliga kostnaden för byggnadsarbeten inom sådana lokaler i sjukhusbyggnader som enligt särskilda avtal upplåtits för vissa statliga medicinska verksamheter.

Föredragande statsrådet beräknar i proposition 1986/87:104 – i avvaktan på det slutliga utfallet av förhandlingen på området – den statliga driftersättningen till 886 milj. kr. för budgetåret 1987/88. Beloppet motsvarar den summa som gällde för år 1986. Statsrådet beräknar vidare 26 milj. kr. för statlig ersättning enligt samarbetsavtalet om tandläkarutbildning m. m. i Umeå och 70 milj. kr. för statliga investeringsersättningar. För övergångsbidragen och för bidraget till protesforskningslaboratoriet beräknas medelsbehovet till avrundat 70 milj. kr. Enligt förslaget i den nämnda propositionen utgör det sammanlagda medelsbehovet under anslaget 1 052 milj. kr.

Förhandlingarna om bl. a. driftersättning för år 1987 för läkarutbildning och forskning m. m. på grundval av samarbetsavtalet har inte slutförts i sådan tid att resultatet kunnat läggas till grund för beräkningen i proposition 1986/87:104 av medelsbehovet under förslagsanslaget Bidrag till undervisningssjukhus m. m.

I proposition 1986/87:144 anmäls efter slutförda förhandlingar att belastningen under förslagsanslaget E 22. Bidrag till undervisningssjukhus m. m. för budgetåret 1987/88 kan beräknas bli ca 1 090 milj. kr. mot tidigare beräknade 1 052 milj. kr.

Utskottet tillstyrker proposition 1986/87:104 med den justeringen att anslaget upptas till 1 090 milj. kr. i enlighet med vad som beräknas i proposition 1986/87:144.

Läkarutbildningen i Umeå

I motion 1986/87:So130 av Hans Dau (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om läkarutbildningen i Umeå. Motionären hänvisar till en motion 1986/87:Ub522 (m) vari föreslagits att intagningen i Umeå till läkarutbildningen ökas med 20 platser genom omfördelning inom oförändrad totalram. Motionären anser att riksdagen bör uttala att en utredning om förutsättningarna och behoven för en utökning av läkarutbildningen med 20 nybörjarplatser i Umeå genomförs och att medel inom ramen för bidrag till undervisningssjukhusen ställs till förfogande.

Utbildningsutskottet, som beretts tillfälle att yttra sig över motionen, har avstått från att yttra sig med hänvisning till vad utbildningsutskottet anført i betänkandet UbU 1986/87:18 vari motioner (bl. a. Ub522) om ett ökat antal nybörjarplatser på läkarlinjen vid universitetet i Umeå behandlats.

Utbildningsutskottet erinrade i det nämnda betänkandet om att socialutskottet (senast i sitt yttrande SoU 1986/87:1 y) konstaterat att läkarna är ojämnt fördelade både mellan olika regioner och inom regionerna och bl. a. redovisat att läkarförsörjningsfrågorna på olika sätt uppmärksammas av regeringen, socialstyrelsen, sjukvårdshuvudmännen och Landstingsförbundet. Utbildningsutskottet avstyrkte motionerna och förklarade att det i dag inte finns underlag för något sådant uttalande som begärdes i de aktuella motionerna om läkarutbildningens dimensionering och lokalisering åren efter budgetåret 1987/88. Utbildningsutskottet förutsatte att riksdagen föreläggs förslag om förändringar i läkarutbildningens dimensionering och lokalisering om konsekvenserna av de aviserade förslagen om läkarfördelning m. m. samt den vidare beredningen av framtaget material om läkartillgången ger anledning till detta.

Mot bakgrund av utbildningsutskottets ställningstagande avstyrker socialutskottet motion 1986/87:So130 (m).

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad

I motion 1986/87:So460 av Rune Rydén m. fl. (m) begärs ett tillkännagivande att nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad (NUU) snarast skall

avvecklas och att de medel som i dag fördelas av nämnden i stället fördelas enligt de principer som anges i motionen. Motionärerna anser att den särskilda investeringsersättningen till sjukvårdshuvudmännen enligt samarbetsavtalet skall slopas och i stället ersättas med ett schablonmässigt belopp. Därigenom skulle enligt motionärerna NUU kunna avvecklas, vilket skulle vara ett bidrag i avbyråkratiseringsprocessen.

NUU tillkom år 1960. Enligt förordningen (1977:433) med instruktion för NUU har NUU till uppgift att för statens del granska och godkänna förslag till byggnadsarbeten och anskaffande av utrustning vid kommunala undervisningssjukhus, i de fall där statlig investeringsersättning kan utgå enligt avtal om läkarutbildning och forskning, samt handha de uppgifter i övrigt som regeringen bestämmer. Regeringen har bestämt att NUU skall granska sjukvårdshuvudmännens rekvisitioner av statliga ersättningar samt betala ut beloppen. Fråga om investeringsersättning skall underställas riksdagen om det gäller byggnadsobjekt av större omfattning eller anskaffande av utrustning som är speciellt kostnadskrävande eller av särskild art. Vid fullgörande av sina uppgifter skall NUU bl. a. (1) med beaktande av sjukvårdens krav ta till vara utbildningens och forskningens intressen med hänsyn till såväl det aktuella läget som den framtida sannolika utvecklingen, (2) följa planeringen för undervisningssjukhusen samt verka för att utbyggnaden av dem samordnas och sker på ett väl avvägt sätt samt (3) följa program- och projekteringsarbetet samt delge vederbörande huvudman synpunkter och önskemål i vad avser dimensionering, placering, utformning och därmed sammanhängande frågor. NUU består av ordförande och högst fem andra ledamöter. Till sitt förfogande har NUU ett mindre kansli.

Motionsförslag om NUU har behandlats av utskottet vid flera tillfällen. Senast i SoU 1985/86:20 avstyrkte utskottet en likalydande motion (m) om avveckling av NUU. Utskottet konstaterade därvid att de investeringsersättningar som utgår enligt bestämmelserna om statlig investeringsersättning i samarbetsavtalet och avtalen om upplåtelse av lokaler för vissa statliga verksamheter uppgår till betydande belopp. Utskottet uttalade att staten med hänsyn härtill bör ha ett medinflytande över användningen av dessa medel och att detta medinflytande utövas bl. a. genom NUU.

De anförda synpunkterna gör sig gällande även nu. Utskottet avstyrker därför motion 1986/87:So460 (m).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande bemyndigande för regeringen

att riksdagen bemyndigar regeringen att i enlighet med vad som anförts i proposition 1986/87:144 ikläda staten den ekonomiska förpliktelsen att betala ut de belopp som följer av överenskommelsen om statlig driftersättning för åren 1987–1989 för läkarutbildning och forskning, m. m.,

2. beträffande medelsanvisningen

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:104 till *Bidrag till undervisningssjukhus m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 090 000 000 kr.,

3. beträffande läkarutbildningen i Umeå
att riksdagen avslår motion 1986/87:So130,

4. beträffande avveckling av NUU
att riksdagen avslår motion 1986/87:So460.

Stockholm den 12 maj 1987

På socialutskottets vägnar

Evert Svensson

Närvarande: Evert Svensson (s), John Johnsson (s), Kjell Nilsson (s), Ulla Tillander (c), Aina Westin (s), Per Arne Aglert (fp), Ann-Cathrine Haglund (m), Rosa Östh (c), Inga Lantz (vpk), Ingrid Andersson (s), Ingvar Eriksson (m), Erik Janson (s), Claes Rensfeldt (s), Göran Ericsson (m) och Kjell-Arne Welin (fp).

Reservationer

1. Läkarutbildningen i Umeå (mom. 3 i hemställan)

Ann-Cathrine Haglund, Ingvar Eriksson och Göran Ericsson (alla m) anser *dels* att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utbildningsutskottet erinrade" och slutar med "So130 (m)" bort ha följande lydelse:

I reservation (m) till utbildningsutskottets betänkande UbU 1986/87:18 anføres i fråga om ökad intagning på läkarlinjen vid universitetet i Umeå bl. a. följande (reservation 1):

Utskottet anser det angeläget att läkarrekryteringen till glesbygden underlättas. Detta kräver åtgärder på många områden. De hittillsvarande erfarenheterna av läkarutbildningen vid universitetet i Umeå och resultaten av arbetet beträffande läkarförsörjningen i Jämtlands län visar att utbildningens lokalisering har betydelse för var de läkarstuderande förlägger sin yrkesverksamhet efter avslutade studier. Utskottet anser därför att möjligheterna att öka intagningen på läkarlinjen vid universitetet i Umeå bör prövas. Detta bör ske inom ramen för ett oförändrat totalt antal nybörjarplatser i landet.

Socialutskottet anser mot bakgrund härav att en utredning om förutsättningarna och behoven för en utökning av läkarutbildningen med 20 nybörjarplatser i Umeå bör genomföras och att medel inom ramen för bidrag till undervisningssjukhusen bör ställas till förfogande. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1986/87:So130 (m) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

3. beträffande läkarutbildningen i Umeå

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So130 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Avveckling av NUU (mom. 4 i hemställan)

SoU 1986/87:33

Ann-Cathrine Haglund, Ingvar Eriksson och Göran Ericsson (alla m) anser *dels* att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Motionsförslag om" och slutar med "So460 (m)" bort ha följande lydelse:

Som framgår av motionen bör de investeringsersättningar som utgår enligt bestämmelserna om statlig investeringsersättning i samarbetsavtalet och de lokala avtalen ersättas med schablonmässiga belopp som fördelas inom ramen för avtalen. Om investeringsersättningarna slopas, behövs inte längre NUU utan kan avvecklas. Detta skulle också innebära mindre byråkrati. Socialstyrelsen är fortfarande tillsynsmyndighet för undervisningssjukhusen, varför en avveckling av NUU inte behöver innebära några nackdelar från statens synpunkt.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1986/87:So460 (m) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 4 bort hemställa

4. beträffande *avveckling av NUU*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So460 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

